

PĂRĂSIREA CUIBULUI STRĂBUN

*Laurențiu Slătineanu, profesor universitar, dr. ing.,
Universitatea Tehnică “Gheorghe Asachi” din Iași
Margareta Coteață, conferențiar universitar, dr. ing.,
Universitatea Tehnică „Gheorghe Asachi” din Iași
Adelina Hrițuc, inginer, student doctorand,
Universitatea Tehnică „Gheorghe Asachi” din Iași*

Rezumat. Emigrația reprezintă o problemă actuală și acută pentru unele dintre țările est-europene, întrucât le lipsește pe acestea de specialiștii absolut necesari în anumite domenii. O analiză a factorilor și a condițiilor în care unii cetățeni decid că trebuie să își părăsească țara în care s-au născut evidențiază existența unor factori care țin de persoana în cauză și a unor factori ce contribuie la constituirea unei imagini mai bune despre o anumită țară sau regiune de pe glob, în defavoarea țării din care cetățenii decid să emigreze. Rezultatele unei asemenea analize trebuie luate în considerare pentru a diminua, cel puțin în parte, consecințele negative ale unui proces emigraționist prea intens și pentru a identifica soluții care, pe termen lung, să evite posibilele neajunsuri generate de emigrație.

1. Introducere

Chiar de la începuturile apariției civilizației, oamenii au simțit și uneori au dat curs dorinței de a pleca, de a găsi locuri în care traiul să le fie mai bun. Vom accepta astfel că, urmare a unei asemenea dorințe, unele grupuri de oameni au migrat acum aproape 60 mii de ani din Africa spre Asia și spre Europa, apoi a avut loc o migrare și o extindere a civilizației umane prin ocuparea teritoriului Europei. Ulterior au avut loc călătoriile spre teritoriile americane (cca 1000 – expediția lui Leif Ericson și 1492 – expediția lui Cristofor Columb) etc. Să reținem că fără asemenea plecări spre alte zări ale oamenilor dintr-un anumit loc nu am fi putut înregistra dezvoltarea realmente impresionantă a unor țări apreciate ca state țintă pentru emigrare. Mai aproape de vremurilor noastre, deplasări mari ale unor grupuri de oameni au avut loc spre Australia și spre teritoriile celor două Americi. În fiecare dintre asemenea situații, s-au găsit oameni care

au acceptat să se rupă de membrii familiilor lor și să își construiască o nouă viață pe teritorii aflate la mare distanță de cele unde s-au născut.

Pentru asemenea plecări, asemănătoare, din anumite puncte de vedere, plecării din cuib a unor păsări crescute până atunci sub oblăduirea păsărilor - părinți, unul dintre autorii prezentei lucrări a propus folosirea conceptului de „*părăsire a cuibului*” și, ca atare, a fost acceptat respectivul concept inclusiv ca titlu al prezentului material.

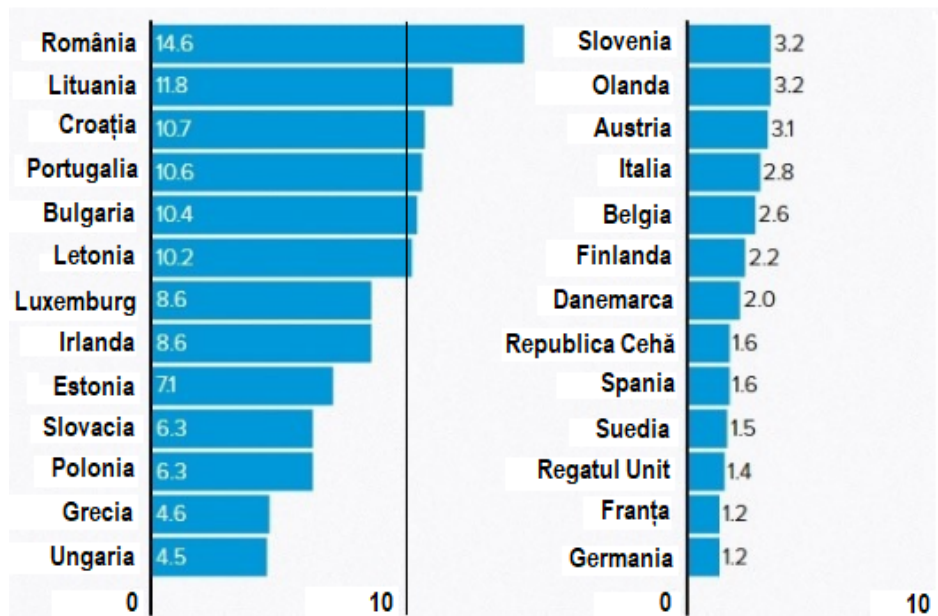
Din cele menționate anterior, ne putem da seama că plecarea și stabilirea în alte zone ale lumii a unor oameni, întrerupând uneori complet legăturile cu țara și localitatea unde s-au născut, a constituit în mod real o *caracteristică a evoluției umanității*. În prezent, în vremuri de pace, dar și de război, se observa o altă dinamică a societății umane, diferită de cea care presupune un anumit status quo. Oamenii sunt mai puțin înrădăcinați în locurile natale și mai animați de a-și căuta locul și căminul dincolo de coordonatele geografice natale. Unele informații statistice privind emigrarea românilor în ultimele decenii pot fi observate în figura 1.

Pe de altă parte, avem de-a face cu situația actuală a României, a Republicii Moldova, a altor țări din Europa de est sau din alte zone ale lumii, când, beneficiind de înlăturarea unor bariere de deplasare, mulți cetățeni au plecat în afara țărilor menționate și s-au stabilit în alte țări.

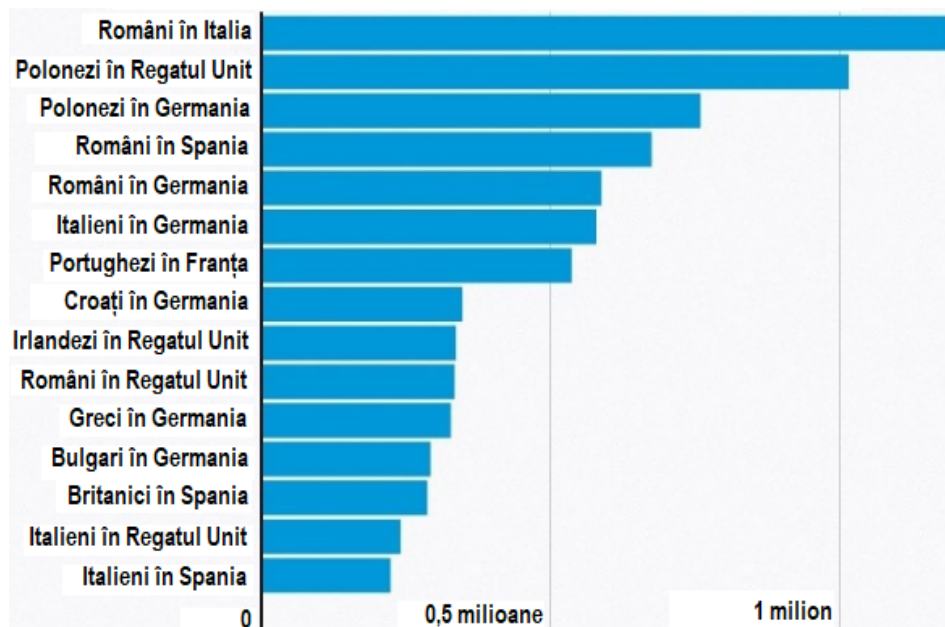
În asemenea condiții și ținând cont de efectele ce pot deveni dezastruoase în lipsa adoptării unor măsuri care ar putea să corecteze cel puțin în parte situația, nu putem să nu ne întrebăm care au fost cauzele acestor plecări și dacă există soluții pentru cel puțin o anumită îndreptare a situației.

Faptul că plecările din țară au atins cote alarmante este relevat de publicarea unor cărți și articole ai căror autori se arată îngrijorați de viitorul națiunii române în condițiile în care numeroși concetățeni au emigrat sau și-au planificat emigrarea în perioada imediat următoare [2-5,7,8,10,11]. Evident, problema a fost abordată de numeroși cercetători și chiar scriitori de literatură beletristică (fig. 2), fiecare încercând să identifice în primul rând cauzele plecărilor [1,6,9].

Astfel, sub coordonarea Iulianeii Alexa, a fost publicată chiar în 2022 cartea „*De ce am plecat din România?*”, carte în care au fost incluse considerațiile a 27 de persoane asupra motivelor ce le-au determinat să se



a.



b.

Fig. 1. Ponderea procentuală a cetățenilor din Uniunea Europeană care trăiesc în alte țări decât cele de origine (a) și, respectiv, cele mai mari 15 comunități de imigranți (b) (adaptare după [5]).

stabilească în alte țări [1]. Aceste motive sunt destul de variate, dar pot constitui un punct esențial de plecare pentru analiza considerațiilor autorilor incluse în această lucrare.



Fig. 2. Câteva dintre cărțile în care sunt abordate inclusiv probleme referitoare la plecarea românilor din țară.

Atunci când își expun opiniile ce au determinat plecarea din România, unele persoane pot fi în mare măsură subiective, ele încercând să își aducă lor însele argumente care să le justifice plecarea și să le dea forța sufletească de a rămâne și a evolua acolo unde au ajuns.

Nu totdeauna plecările sau încercările de stabilire definitivă în alte țări au avut succes; există și un număr de români care, după ce au petrecut o perioadă în alte țări, au decis că este mai bine pentru ei să revină în țară. Explicații interesante ale unei asemenea reveniri în România au fost oferite de către scriitorul Radu Pavel Gheo, în cartea sa intitulată „Adio, adio, patria mea, cu î din i, cu â din a”, carte apărută în anul 2004 [9]. Să observăm că R. P. Gheo a fost beneficiarul unui drept de a pleca în S.U.A., câștigat prin așa-numita loterie a vizelor.

Să mai observăm că plecări apreciate ca neconvenabile au loc chiar și în state avansate din punct de vedere economic, cultural, științific. Un articol publicat într-un jurnal din Franța exprima regretul autorilor francezi pentru plecarea în S.U.A. a unor cercetători care doreau condiții mai bune pentru exercitarea profesiei lor.

2. Circumstanțe favorizante pentru plecarea și stabilirea peste hotare

Pentru a lua decizia plecării și stabilirii definitive într-o altă țară, trebuie să avem în vedere existența anumitor circumstanțe de natură să convingă o persoană că este mai bine pentru ea să ia decizia de a-și continua viața într-o altă țară. Să ne oprim puțin asupra unor asemenea circumstanțe. Apreciem că trecerea lor în revistă poate fi pusă în opoziție cu acțiunile pe care ar trebui să le întreprindă autoritățile statului, dar și noi, în calitate de cetățeni, pentru a identifica posibilitățile de îndepărtare sau cel puțin de diminuare a unor tendințe prea accentuate de emigrare și de a contribui, astfel, la mai bunul trai al celor care nu manifestă dorința de plecare și de stabilire definitivă într-o altă țară.

Vom împărți acești favorizanți ai plecării și stabilirii într-o altă țară în trei mari grupe și anume: factori ce țin de persoana dornică să plece (*factori interni*), factori ce corespund contextului social din țara din care se pleacă și factori ce caracterizează țara în care se intenționează a se ajunge (*factori externi*).

3. Factori interni: caracteristici ale unei persoane care ia decizia de emigrare

Deși este un aspect a cărui cercetare ne face mai puțină plăcere, apreciem că este utilă și cunoașterea acelor caracteristici ale persoanei ce ar putea favoriza luarea deciziei de a emigra.

a) Capacitatea de a renunța la aspecte familiare, cu care s-a obișnuit de-a lungul vieții, așa cum sunt prezența unor persoane ce au constituit cercul de cunoștințe în care viitorul emigrant s-a dezvoltat, mediul profesional care a adus poate bucurii viitorului emigrant etc. Pentru a lua decizia de emigrare, o asemenea persoană trebuie să admită că va trebui să se desprindă și chiar să renunțe la cele mai multe dintre aspectele menționate anterior. Desigur, evoluția tehnicii a pus la dispoziția oamenilor mijloace prin care oameni aflați la mari distanțe între ei pot continua să fie oarecum în contact (de exemplu, prin utilizarea internetului), dar asemenea mijloace sunt departe de a putea suplini avantajele contactului personal, față în față).

b) Un anumit spirit de aventură. Am menționat anterior că unele dintre marile civilizații au fost o consecință directă a unor acțiuni de

emigrare. Se află în spiritul ființei umane și o anumită dorință de a ajunge în locuri mai puțin cunoscute, iar atunci când asemenea locuri pot asigura chiar condiții mai bune de trai, emigrarea poate fi o soluție de răspuns.

c) O capacitate mai pronunțată de a-și asuma riscuri mai mari, aspect ce poate fi pus în conexiune cu cel menționat anterior. Un principiu de organizare solicită ca angrenarea într-o activitate ce prezintă un anumit risc de neîndeplinire a ei să se efectueze atunci când probabilitatea de neîndeplinire (riscul) este mai mic de 50 %. Luarea deciziei de a emigra ar putea face necesară o analiză a avantajelor și dezavantajelor unei asemenea acțiuni, dar bănuim că o asemenea analiză nu este întotdeauna sistematic efectuată și o dovadă în acest sens o constituie revenirile, ce e drept oarecum rare, pe meleagurile natale.

d) Capacitatea de a se descurca de unul singur. Emigrarea este mai ușoară atunci când există cunoștințe sau prieteni în țara de emigrare sau când se pleacă împreună cu alții, dar poate deveni realmente complicată atunci când se acționează de unul singur și când persoana în cauză nu a fost pregătită pentru așa ceva. Lungul drum de la plecarea din țara natală și până la ajungerea la o situație de succes sau cel puțin acceptabilă în țara de emigrare poate fi însoțit de numeroase circumstanțe în care unele decizii trebuie luate destul de operativ și un asemenea aspect poate să nu își găsească întotdeauna o rezolvare favorabilă.

e) Capacitatea de acceptare a unor situații care ar putea fi considerate umilitoare. Sunt cunoscute dificultățile de emigrare în țări ce manifestă o anumită reticență în acest sens, din cauze multiple (necesitatea de a-și proteja locurile de muncă, de a evita dificultățile generate de sosirea unor posibili delincvenți, de a fi acordate ajutoare speciale etc.). Au existat și este posibil să mai existe în unele țări acele tabere de primire a imigranților, tabere în care se realizează o evaluare și o triere a persoanelor doritoare să rămână în țările respective. Nu întotdeauna autoritățile și cetățenii unei țări în care se dorește să se emigreze manifestă o atitudine suficient de înțelegătoare sau tolerantă, situații generate atât de către autoritățile statului de emigrare, cât și de cetățenii statului respectiv. De aici pot proveni situații umilitoare, prin care emigrantul să fie obligat să treacă și el trebuie să fie conștient de existența unui asemenea risc.

f) Capacitatea de a renunța la obișnuințe proprii. Este cunoscut faptul că, începând din copilărie, o persoană oarecare își formează anumite obișnuințe, anumite ritualuri zilnice care îi asigură confortul psihic pentru a se putea confrunta cu diversele probleme de viață. Este destul de probabil că în țara de emigrare, asemenea obișnuințe sau ritualuri să nu mai poată fi materializate și să fie chiar necesare schimbări mari de comportament. De exemplu, este posibil ca întârzierile considerate acceptabile în țara natală să nu fie considerate acceptabile în țara de emigrare, ceea ce ar însemna schimbări evidente de comportament zilnic ale celui care emigrează.

g) Vârsta. Este bine-cunoscut și acceptat faptul că o persoană tânără se poate adapta mai bine unor situații cu cerințe variate și o asemenea caracteristică se diminuează o dată cu înaintarea în vârstă. Este greu de imaginat că o persoană cu o vârstă mai mare se va putea adapta fără efecte psihice semnificative la problemele apărute pe parcursul emigrării și chiar după aceea, pentru a se adapta la cerințele de viață dintr-o altă țară.

Toate cele de mai sus sunt aspecte ce implică o anumită tărie psihică a persoanei care ia decizia de a emigra și poate nu toți dispunem de așa ceva.

4. Factori externi ce țin de țara de unde se pleacă și respectiv de țara în care se dorește să se ajungă

1. Miracolul occidentului. Un prim factor de natură să trezească într-o persoană dorința de a pleca în afara României poate fi accesarea unor lucrări sau participarea la discuții în care lumea de afară pare să prezinte numai avantaje și în care dezvoltarea individuală nu pare să întâmpine obstacole. Nu credem că o persoană care dispune de capacități de informare va acorda un credit exclusiv prezentării occidentului ca un fel de rai, în care toate visele se îndeplinesc. Fără îndoială, există situații în care unii cetățeni au reușit, prin calitățile lor personale, să ajungă la o bună situație materială și să se asigure de respectul cetățenilor din țara de emigrare, dar afirmația este departe de a fi general valabilă. Și mai trebuie să luăm în considerare și situația în care, poate pe parcursul întregii sale vieți, emigrantul va fi considerat un străin în țara de emigrație și un transfug în țara din care provine.

2. Plecarea anterioară și evoluția cu oarecare succes a unor cunoștințe sau chiar prieteni. Devine un argument suficient de convingător descrierea traiului pe alte meleaguri și a avantajelor acestui trai de către o persoană apropiată. Poate nu întotdeauna aceste avantaje sunt reale, după cum este posibil ca avantajele în cauză să fie realmente imaginate, dar dorite de persoana din afara țării, care ar vrea să își asigure aducerea lângă ea a unor persoane cu care să se simtă mai bine pe meleaguri străine.

c) Lipsurile de natură economică din România. Credem că aceste lipsuri sunt principalul argument al plecărilor din România. Neasigurându-și suficiente resurse financiare pentru a-și putea asigura un trai să spunem decent în România, un număr relativ mare de conaționali decid în fiecare an să emigreze. Este evident că aici este necesară în primul rând intervenția guvernanților, după cum aici sunt benefice acțiunile Uniunii Europene, de asigura, pe cât posibil, condiții egale de trai pentru cetățenii săi.

d) Existența unor condiții mai bune de studiu și de educație în general în unele dintre țările țintă ale emigrației. De-a lungul ultimelor secole, unele țări și-au dezvoltat sisteme de educație care asigură entităților din structura lor o bază materială superioară atrăgătoare și un personal cu reale performanțe în procesul educativ. Să observăm că unele cadre didactice de succes care lucrează într-un asemenea sistem provin în mod efectiv din țările surse de imigrare și constituie fără îndoială un argument în stimularea plecării și stabilirii peste hotare.

e) Existența unor sisteme medicale bine puse la punct și capabile să acționeze eficient, fără a fi necesară grija pacienților de a contribui cu resurse financiare suplimentare și nelegale pentru ca actul medical să se desfășoare în mod corespunzător.

f) Birocrația caracteristică activităților din sectoarele publice și unele chiar din cele private, de natură să genereze lehamite, dar și o vădită stimulare a dorinței de a emigra. Atunci când pentru numeroase activități ale căror cerințe ar putea necesita durate foarte mici pentru rezolvare sunt necesare maldăre de acte și suportarea mofturilor a numeroși funcționari, se conturează o imagine mai puțin favorabilă a autorităților române și se stimulează dorința de emigrare.

e) În deplină concordanță cu ultimele două categorii menționate anterior, se află ***bine-cunoscutul sistem al șpăgii***, utilizabil în foarte multe domenii, atunci când este necesară rezolvarea unei probleme, chiar dacă nu se solicită o anumită operativitate într-o asemenea acțiune.

4. Concluzii

Plecarea definitivă a unor cetățeni din România și din Republica Moldova constituie o problemă ale cărei consecințe devin din ce în ce mai sesizabile în cele două țări. Analiza cauzelor care determină o asemenea situație evidențiază existența unor cauze de natură internă, specifice unei anumite persoane, dar și a unor cauze de natură externă, ce țin de situația din țara din care se emigrează, respectiv de situația din țara în care se intenționează a se emigra. Analiza acestor situații este dificilă, dar, pentru menținerea unui anumit echilibru, autoritățile guvernamentale trebuie să investească eforturi semnificative pentru a diminua efectele negative ale emigrării.

Bibliografie:

1. Alexa I. (coordonator). De ce am plecat din România. București: Corint Istorie. Autori români, 2022.

2. Bahrim M. De ce pleacă tinerii români din țară: adevărul are multe nuanțe și e dureros, 2021, disponibil la <https://playtech.ro/2021/de-ce-pleaca-tinerii-romani-din-tara-adevarul-are-multe-nuante-si-e-dureros/>, accesat: 18.09.2022.

3. Boia L. De ce este România altfel? București: Editura Humanitas, 2012

4. Botea R. De ce pleacă românii din țară? O întrebare la care statul român eșuează să răspundă sau chiar să o adreseze. Putem să ne uităm la cazul Caracal pentru o parte din răspuns, 2019, disponibil la <https://www.zf.ro/opinii/de-ce-pleaca-romanii-din-tara-o-intrebare-la-care-statul-roman-esueaza-sa-raspunda-sau-chiar-sa-o-adreseze-putem-sa-ne-uitam-la-cazul-caracal-pentru-o-parte-din-raspuns-18346768>, accesat: 18.09.2022

5. Cifre alarmante. România, pe primul loc la migrația internă în UE/ Românii formează cele mai mari comunități de expați din Italia și Spania,

a doua comunitate ca mărime din Germania și a treia din Marea Britanie, aproape cât irlandezii, 2019, disponibil la <https://www.g4media.ro/cifre-alarmante-romania-pe-primul-loc-la-migratia-interna-in-ue-romanii-formeaza-cele-mai-mari-comunitati-de-expati-din-italia-si-spania-a-doua-comunitate-ca-marime-din-germania-si-a-treia-din-mar.html>, accesat: 19.09.2022

6. Cornelius J., Popescu A. De ce nu-s românii ca nemții? Pitești: Editura Paralela 45, 2019

7. De ce pleacă românii din țară? 2022, disponibil la <https://teleleu.eu/de-ce-pleaca-romanii-din-tara/>, accesat: 18.09.2022

8. De ce pleacă românii din țară? Ce spun poveștile lor dincolo de generalizări, 2021, disponibil la <https://www.libertatea.ro/opinii/de-ce-pleaca-romanii-din-tara-ce-spun-povestile-lor-dincolo-de-generalizari-3650067>, accesat: 18.09.2022

9. Gheo R.P. Adio, adio, patria mea cu î din i, cu â din a. Ediția a II-a. Iași: Polirom, 2004.

10. Ghilezan M. De ce pleacă românii în străinătate? 2022, disponibil la <https://romanalibera.ro/op-ed/de-ce-pleaca-romanii-in-strainatate/>, accesat: 18.09.2022.

11. Stanciu G. Cifrele care îți arată de ce pleacă românii din țară. Unul din patru angajați trăiește mult sub limita decenței, 2021, disponibil la <https://www.fanatik.ro/cifrele-care-iti-arata-de-ce-pleaca-romanii-din-tara-unul-din-patru-angajati-traieste-mult-sub-limita-decentei-19796654>, accesat: 18.09.2022.